

УДК 343.3.330

DOI: <https://doi.org/10.32782/2311-844X/2024-1-6>**Марушко Надія Семенівна**

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів та обліку,
Інститут управління, психології та безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ
вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7214-4394>

Шевченко Наталія Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту,
Інститут управління, психології та безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ
вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0012-1815-7554>

ІНДИКАТОРИ ОЦІНКИ РІВНЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ: ГЛОБАЛЬНИЙ ВИМІР

***Анотація.** В дослідженні розглянуто необхідність використання глобальних індикаторів оцінки рівня корупції в країні, які визначають пріоритети та напрямки її протидії. З'ясовано, що наслідки корупції та нелегальних фінансових потоків, включаючи їх зв'язок з фінансуванням тероризму є загрозою для безпеки як в Україні, так і на міжнародному рівні. Зазначено, що корупція порушує прозорість та справедливість у фінансовій системі, що ускладнює економічний розвиток. В дослідженні наголошено, що проведення системної оцінки індикаторів рівня корупції з відкритих джерел є важливим для отримання об'єктивних даних і оцінки ефективності боротьби з ними. Особлива увага приділяється порівняльному аналізу різних інструментів оцінки рівня корупції на глобальному рівні, що сприяє визначенню пріоритетів та стратегій у цій сфері. Також проаналізовано значення основних інструментів, такі як Індекс сприйняття корупції, Глобальний барометр корупції, Індикатори управління світового банку, Індекс верховенства права, Індекс відкритості бюджету та Індекс ризику корупції. За результатами дослідження проведено оцінку рівня корупції в Україні через призму різноманітних індикаторів, вказано на існуючі прогалини у доступності та прозорості бюджетних процесів, судової незалежності, свободи преси та громадському контролю. Висвітлено необхідність активного залучення громадськості до цих процесів та забезпечення більшої прозорості в діяльності державних структур. Зазначено, що індикатори оцінки рівня корупції надають можливість отримати об'єктивну оцінку ситуації та її динаміку в глобальному контексті. Результати дослідження містять висновки, що Україна активно використовує різноманітні індекси та аналітичні інструменти для оцінки рівня корупції. Використання цих інструментів допомагає визначити тенденції корупції як у публічному секторі, так і серед населення, і є основою для розробки стратегій та механізму мінімізації корупції у всьому світі. Результати оцінки індикаторів рівня корупції в Україні демонструють певний прогрес у боротьбі з корупцією, проте ризики в цій сфері залишаються високими. Для підвищення ефективності боротьби з корупцією пропонується впровадження найкращих практик міжнародних організацій та інших країн через формування міжнародного співробітництва для обміну досвідом та кращими практиками у сфері протидії корупції. Крім того, важливо розробляти та впроваджувати програми навчання та підвищення кваліфікації для фахівців, які займаються аналітикою та протидією корупції. Постійна підтримка наукових досліджень, спрямованих на вдосконалення аналітичних інструментів та методів у протидії корупції, також є необхідною.*

***Ключові слова:** корупція, нелегальні фінансові потоки, ризики, індикатори, протидія корупції.*

Marushko Nadiia, Shevchenko Nataliia

The Institute of Management, Psychology and Security
of Lviv State University of Internal Affairs

INDICATORS OF CORRUPTION LEVEL ASSESSMENT IN UKRAINE: GLOBAL DIMENSION

Abstract. *This study examines the necessity of using global indicators to assess the level of corruption in a country, which determine priorities and directions for its counteraction. It is clarified that the consequences of corruption and illegal financial flows, including their connection to terrorism financing, pose a threat to security both in Ukraine and internationally. It is noted that corruption undermines transparency and fairness in the financial system, complicating economic development. The study emphasizes that conducting a systematic assessment of corruption level indicators from open sources is important for obtaining objective data and evaluating the effectiveness of counteraction. Special attention is paid to the comparative analysis of various corruption level assessment tools on a global scale, which contributes to identifying priorities and strategies in this area. The significance of key instruments such as the Corruption Perceptions Index, the Global Corruption Barometer, the World Bank Worldwide Governance Indicators, the Rule of Law Index, the Open Budget Index, and the Corruption Risk Index is also analyzed. Based on the research results, an assessment of the level of corruption in Ukraine through various indicators is carried out, indicating existing gaps in the accessibility and transparency of budget processes, judicial independence, press freedom, and public oversight. The necessity of actively engaging the public in these processes and ensuring greater transparency in the activities of state structures is highlighted. It is noted that corruption level assessment indicators provide an opportunity to obtain an objective assessment of the situation and its dynamics in a global context. The research results include conclusions that Ukraine actively utilizes various indices and analytical tools to assess the level of corruption. The use of these tools helps identify corruption trends in both the public sector and among the population and serves as a basis for developing strategies and mechanisms to minimize corruption worldwide. The assessment results of corruption level indicators in Ukraine demonstrate some progress in combating corruption, but the risks in this area remain high. To enhance the effectiveness of anti-corruption efforts, the implementation of best practices from international organizations and other countries is proposed through the formation of international cooperation for the exchange of experience and best practices in the field of anti-corruption. Additionally, it is important to develop and implement training and capacity-building programs for professionals engaged in analytics and anti-corruption efforts. Continuous support for scientific research aimed at improving analytical tools and methods in anti-corruption is also necessary.*

Key words: *corruption, illegal financial flows, risks, indicators, anti-corruption.*

Вступ. Корупція становить серйозну загрозу для розвитку країни не тільки на рівні держави, а й у глобальному вимірі. Корупція та нелегальні фінансові потоки, які взаємопов'язані з нею, порушують права людини, підривають принципи демократії, зумовлюють соціальну нерівність та формують ресурси для фінансування тероризму.

Поміж серйозних наслідків корупції та нелегальних фінансових потоків можна відзначити також формування ресурсів для фінансування тероризму. Використання незаконно отриманих коштів для підтримки терористичних організацій створює загрозу безпеці та стабільності як у власній країні, так і в міжнародному контексті. Такі наслідки призводять до розвитку терористичних актів, війн та конфліктів, які мають руйнівний вплив на

суспільство, економіку та політичну стабільність. На сьогодні Україна протидіє не тільки військовій агресії з боку РФ, а й корупційним зловживанням. Тому боротьба з корупцією та нелегальними фінансовими потоками формує економічну безпеку на рівні не тільки держави та й у глобальному рівні.

Разом з тим, корупція, що проявляється у вигляді зловживання публічною владою або довірою для особистої вигоди, шкодить прозорості та справедливості у фінансовій системі, підриває довіру громадян до державних інституцій і ускладнює економічний розвиток країни. Розуміння та оцінка цієї категорії є важливими для розробки ефективних стратегій боротьби з корупцією. Для ефективності проведених заходів першочерговим завданням є оцінка індикаторів рівня корупції на

глобальному рівні. Збір та аналіз аналітичного інструментарію щодо аналізу глобальних індикаторів рівня корупції дозволяє визначити пріоритети та напрямки дій у боротьбі з цими явищами, а також допомагає країнам порівнювати свій прогрес з іншими країнами та приймати ефективні рішення на основі найкращих практик. Такі оцінки можуть також стати основою для міжнародної співпраці та обміну досвідом у розробці та впровадженні стратегій боротьби з корупцією та протидії нелегальним фінансовим потокам.

Матеріали та методи. Питання оцінки рівня корупції як елементу нелегальних фінансових потоків у глобальному контексті привертають увагу науковців як в Україні, так і за кордоном. Вчені, такі М. Кікалішвілі, Н. Шевченко, Г. Воляник, Г. Яковенко, В. Сержанов, Т. Дяченко, Н. Марушко, Р. Гречанюк, І. Мігус, М. Копитко та інші [1; 3; 4; 11–13], вже провели дослідження у контексті оцінки корупції та нелегальних фінансових потоків. Однак міжнародна практика постійно розвивається, що вимагає проведення нових досліджень і аналізу таких індикаторів для розробки ефективних рішень щодо формування дієвого механізму протидії корупції.

Також важливий внесок у дослідження аналітичного інструментарію оцінки рівня корупції здійснено у рамках своїх періодичних досліджень таких міжнародних організацій як [2; 5–10].

Мета цього дослідження полягає в проведенні оцінки аналітичних інструментів для визначення рівня корупції на глобалізаційному рівні. З даної мети окреслено завдання, які передбачають дослідження аналітичного інструментарію визначення рівня корупції України у глобальному вимірі для ідентифікації найефективніших підходів та можливостей для її протидії. Поставлені мета та завдання спрямовані на проведення всебічного аналізу стану корупції на глобальному рівні та розробку ефективних стратегій їх запобігання та виявлення.

Для проведення дослідження були використані такі методи, як бібліографічний метод – для огляду наукової літератури та публікацій у сфері протидії корупції на глобальному рівні,

метод системного аналізу – для оцінки відкрити статистичних даних, звітів міжнародних організацій, а також наукових досліджень та публікацій для отримання об'єктивної інформації про рівень корупції у різних країнах світу; метод статистичного аналізу – для обробки та аналізу даних з метою виявлення тенденцій та взаємозв'язків у сфері протидії корупції; метод порівняльного аналізу у для співставлення рівня корупції між різними країнами та для виявлення спільних чинників та розробки рекомендацій; метод експертної оцінки – для вивчення висновків експертів з різних сфер, таких як політика, економіка, право, для збору додаткової інформації та формування обґрунтованих висновків.

Поєднання різних методів, таких як дозволило створити структуроване узагальнення теоретичних концепцій та визначити ключові поняття. Для досягнення поставлених завдань також застосовувалися інші методи, такі як аналіз та синтез, моделювання, спостереження, узагальнення, опис, порівняння та інші. Використання різноманітних методів дозволило забезпечити комплексний підхід до вивчення проблеми та гарантувати об'єктивність та достовірність отриманих результатів.

Результати. На сьогодні міжнародна економічна система приділяє належну увагу оцінці рівня корупції та протидії легалізації злочинних доходів. За допомогою різноманітних інструментів проводиться систематичний аналіз проникнення корупції та виявлення її тенденцій розвитку. Цей процес спрямований на отримання об'єктивних даних, які не лише дають змогу зрозуміти масштаби корупції в країні або регіоні, але й оцінити ефективність прийнятих заходів щодо боротьби з цим явищем. Важливим етапом у протидії цим явищам є проведення порівняльного аналізу різних інструментів їх оцінювання на глобальному рівні, що дозволяє оцінити стан та відстежувати динаміку, а також дозволить визначати стратегії подальшого вдосконалення заходів протидії корупції.

В світовій практиці існує ряд основних інструментів, які використовуються для оцінки рівня корупції. Серед них можна виділити наступні (рис. 1).

Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI):	• Розроблений Transparency International, CPI вимірює сприйняття рівня корупції в громадському секторі по всьому світу на основі експертних оцінок і опитувань громадської думки.
Глобальний барометр корупції (Global Corruption Barometer, GCB)	• Проводиться Transparency International, GCB – це опитування громадської думки, яке оцінює досвід та сприйняття корупції серед загального населення.
Індикатори управління світового банку (World Bank Worldwide Governance Indicators (WGI)	• Проводиться світовим банком, WGI – це оцінка рівня корупції в різних країнах та аналіз ефективності протидії корупції.
Індекс Верховенства Права (Rule of Law Index)	• Розроблений Всесвітнім фондом захисту прав людини (World Justice Project); визначає ступінь, в якій правові інститути в країні відповідають принципам верховенства права.
Індекс відкритості бюджету (Open Budget Index)	• Розроблений Міжнародним бюджетним партнерством (International Budget Partnership); визначає рівень доступності інформації про бюджетні рішення, участь громадськості у бюджетному процесі та механізми відповідальності управлінців за використання бюджетних ресурсів.
Індекс ризику корупції (Corruption Risk Index)	• Допомогає ідентифікувати сфери та сегменти, де існує великий ймовірний ризик виникнення корупційних практик, та визначити заходи для їх запобігання та мінімізації.

Рис. 1. Міжнародні індикатори рівня корупції

Джерело: складено автором за даними [5–10]

Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI) [9] є одним з найважливіших інструментів для оцінки рівня корупції в різних країнах світу. Індекс сприйняття корупції не лише надає можливість порівняти рівні корупції між різними країнами, але й служить стимулом для урядів вдосконалювати свою антикорупційну політику та підвищувати рівень прозорості та відповідальності.

У 2023 році Україна продемонструвала деякий прогрес у боротьбі з корупцією, що відображається у її показниках у Corruption

Perceptions Index (CPI). Її позиція покращилася на 3 бали (33 бали у 2022 році та 36 – у 2023 році), та дозволила зайняти 104 місце серед 180 країн світу (рис. 2). Це один з позитивних результатів за цей період, зважаючи на особливості воєнного стану. Також варто зазначити, що Україна увійшла до групи лише з 17 країн, які в цьому році показали найкращий результат у своїй історії участі в індексі.

Порівнюючи показники корупції в Україні з іншими країнами, варто зазначити, що країни, які знаходяться на такому ж рівні, як

Рис. 2. Оцінка Індексу сприйняття корупції в Україні 2013–2023 роки

Джерело: складено автором за даними [9]

Україна, включають Алжир, Бразилію та Сербію. Ще 17 країн, серед яких Албанія, Аргентина, Білорусь, Ефіопія, Замбія та інші мають рейтинг лише на один бал вище. Загалом дані свідчать про певний прогрес у боротьбі з корупцією в Україні. Однак вони також підкреслюють існування багатьох проблемних аспектів, які вимагають уваги та системного вдосконалення. Інформація про Індекс сприйняття корупції в окремих країнах за 2023 рік наведена в таблиці 1.

Таблиця 1
Показники Індексу сприйняття корупції в деяких країнах світу в 2023 році

Місце в рейтингу	Країна	Кількість балів
1	Данія	90
2	Фінляндія	87
3	Нова Зеландія	85
4	Норвегія	84
5	Сінгапур	83
6	Швеція	82
47	Польща	54
63	Румунія	46
76	Угорщина	42
93	Казахстан	39
98	Білорусь	36
104	Україна	36
141	Росія	26

Джерело: [9]

З рейтингу країн можна зробити висновок, що Україна знаходиться на рівні нижчому, ніж дві третини всіх країн. Це свідчить про те, що відсутність дієвих заходів у боротьбі з корупцією.

За оцінками динаміки Індексу сприйняття корупції за період 2022–2023 років, найвищі позиції у списку лідерів виглядали так: у 2023 році Данія зберегла перше місце з рекордним показником у 90 балів, так само, як у 2022 році. На другому і третьому місцях залишилися Фінляндія і Нова Зеландія, які отримали по 87 та 85 балів відповідно (аналогічно у 2022 році). Норвегія посіла четверте місце із 84 балами, що також співпадає з 2022 роком, а Сінгапур і Швеція поділили п'яте місце, отримавши 83 та 82 бали відповідно (також 83 бали у кожній з них у 2022 році). У списку країн з найнижчими показниками корупції опинилися Венесуела (13 балів) та Сомалі (11 балів) [9]. Більше двох третин країн отримали менше 50 балів, що свідчить про серйозні проблеми з корупцією в цих регіонах, які вимагають негайних заходів та системних реформ.

Глобальний барометр корупції (Global Corruption Barometer, GCB) [2] є важливим інструментом для здійснення оцінки рівня корупції у різних країнах та на різних рівнях суспільства. Цей інструмент зазвичай використовується для проведення опитувань серед

громадськості, бізнесу та інших зацікавлених сторін з метою збирання даних та відображення громадської думки щодо поширеності та впливу корупції.

Глобальний барометр корупції дає можливість отримати інформацію про сприйняття корупції серед населення, рівень довіри до інституцій, таких як уряд, поліція, судова система, а також про досвід особистого стикання з корупцією. Ці дані допомагають аналізувати тенденції у сфері корупції, виявляти проблемні зони та необхідність у прийнятті антикорупційних заходів.

Оцінка Глобального барометру корупції, наданого у звіті «Люди та корупція: Європа та Центральна Азія» показує, що кожен третій житель регіону вбачає корупцію як одну з найактуальніших проблем у своїй країні. Також виявлено невдоволеність громадян щодо ефективності заходів уряду щодо боротьби з цим явищем. Понад половина опитаних (53%) висловили думку, що уряди погано впоралися з корупцією, тоді як лише менше чверті (23%) вважають, що уряди добре справляються з цим завданням [2].

Також з'ясовано, що хабарництво є поширеним явищем серед багатьох домогосподарств у цьому регіоні. У середньому кожне шосте домогосподарство вказує, що надавало хабар за доступ до державних послуг. Хоча

рівень хабарництва серед домогосподарств країн-членів ЄС був невеликий, він був значно вищим у східних країнах; найвищі показники були зафіксовані в Таджикистані (50%), Молдові (42%), Азербайджані, Киргизькій Республіці та Україні (по 38%) [2].

Індикатори управління світового банку (World Bank Worldwide Governance Indicators – WGI) [5] надають комплексну оцінку якості управління в країні, враховуючи такі аспекти, як політична стабільність, ефективність державного управління, верховенство права, рівень корупції, та інші. Оцінка корупції у вигляді індексу WGI, який включає індикатор контролю за корупцією (табл. 1). Цей індикатор є важливим інструментом для оцінки ефективності антикорупційної політики та визначення стратегій подальших дій в цьому напрямі.

Інтегральні значення показника характеризуються такими значеннями: кількість джерел вказує кількість даних, на яких ґрунтується зведений показник, оцінка управління, виміряна за шкалою приблизно від -2,5 до 2,5, при цьому вищі значення відповідають кращому управлінню; ранг вказує на рейтинг країни серед усіх країн світу, де 0 відповідає найнижчому рангу, а 100 – найвищому. Україна, за поданими даними, знаходиться на рівні нижньому, ніж середній.

Таблиця 1

Оцінка Індикаторів управління світового банку (WGI) для України за 2012, 2017, 2022 роки

Індикатори	Роки	Кількість джерел	Оцінка управління (-2.5 до +2.5)	Ранг (0-100)
Політична стабільність та відсутність насильства/тероризму	2012	9	-0,09	41,71
	2017	9	-1,27	6,67
	2022	6	-2,00	5,66
Ефективність державного управління	2012	9	-0,59	32,79
	2017	8	-0,51	33,33
	2022	6	-0,50	33,02
Якість регулювання	2012	11	-0,55	31,28
	2017	9	-0,28	40,48
	2022	6	-0,33	40,57
Верховенство права	2012	16	-0,82	24,41
	2017	12	-0,75	23,33
	2022	10	-0,92	18,87
Контроль корупції	2012	14	-1,12	12,32
	2017	12	-0,83	20,95
	2022	9	-0,63	29,25

Джерело: [5]

Таблиця 2

Індикатори оцінки рівня контролю корупції в Україні (0-1)

Індикатор	2012	2017	2022
Gallup World Poll	0,23	0,09	0,26
HIS Markit World Economic Service	0,38	0,33	0,33
Institute for Management Development World Competitiveness Yearbook (WCY)	0,05	0,09	
Freedom House	-	0,21	0,21
Transparency International Global Corruption Barometer (GCB)	0,43	0,37	-
Varieties of Democracy Project (VDEM)	0,14	0,22	0,39
World Justice Project Rule of Law Index	0,31	0,33	0,43
World Economic Forum Global Competitiveness Survey (GCS)	0,25	0,34	0,33

Джерело: [5]

Для більш детальної оцінки Світовий банк подає й інші індикатори, які впливають на розрахунок інтегрального показника «Контроль корупції» (табл. 2).

Оцінка індикаторів, що впливають на рівень корупції в Україні свідчить про незначний прогрес в динаміці за останнє десятиріччя, але все ще залишається на низькому рівні.

Індекс Верховенства Права (Rule of Law Index) [8] додає цінності дослідження, оскільки використовується для оцінки правової системи в різних країнах. Індекс оцінює рівень правової свідомості, відсутність корупції та інші аспекти, що визначають ефективність правової системи. Результати індексу дозволяють порівняти рівень верховенства права між різними країнами та визначити напрями для поліпшення правової системи (табл. 3).

У 2021 році Україна у рейтингу індексу верховенства права за даними World Justice Project посіла 74 місце. Лідирують у цьому рейтингу Данія, Норвегія та Фінляндія. У той же час, країни як Венесуела, Камбоджа та Демократична Республіка Конго залишилися на низьких позиціях.

Індекс відкритості бюджету (Open Budget Index) [7] проводить оцінку прозорості та відкритості бюджетного процесу в країнах світу. Індекс відкритості бюджету оцінюється на основі декількох критеріїв, таких як доступність публічної інформації про бюджет, участь громадськості у бюджетних процесах, механізми контролю та звітності. Результати індексу дають можливість порівняти рівень відкритості бюджету між різними країнами та визначити напрями для поліпшення бюджет-

Таблиця 3

Оцінка індексу верховенства права країн світу за 2019–2021 роки

Країна	2019		2020		2021	
	Місце в рейтингу	Значення	Місце в рейтингу	Значення	Місце в рейтингу	Значення
Данія	1	0.90	1	0.90	1	0.90
Норвегія	2	0.89	2	0.89	2	0.90
Фінляндія	3	0.87	3	0.87	3	0.88
Швеція	4	0.85	4	0.86	4	0.86
Німеччина	6	0.84	6	0.84	5	0.84
Польща	27	0.66	28	0.66	36	0.64
Румунія	31	0.64	32	0.63	41	0.63
Угорщина	57	0.53	60	0.53	69	0.52
Україна	77	0.50	72	0.51	74	0.51
Білорусь	66	0.52	68	0.51	97	0.48
Росія	88	0.47	94	0.47	101	0.46

Джерело: [8]

ного управління та забезпечення відкритості та прозорості використання публічних коштів.

Аналіз Індексу відкритості Бюджету України за 2021 рік показав наступне: участь громадськості склала 39 балів, бюджетний нагляд – 82 бали, а прозорість – 65 балів з 100. Ці дані свідчать про проблеми у доступності та прозорості бюджетних процесів для громадськості, але одночасно вказують на наявність ефективних механізмів контролю з боку влади [7].

Індекс ризику корупції (Corruption Risk Index) [6] надає аналіз рівня потенційного ризику корупції в різних сферах суспільства та економіки. Індекс ризику корупції оцінюється на основі різних параметрів, таких як доступність та ефективність антикорупційних законів, рівень прозорості управління та фінансових операцій, наявність механізмів контролю, судова незалежність та свобода преси (табл. 4). Результати цього індексу надають можливість урядам, громадським організаціям та бізнесу зрозуміти потенційні ризики корупції та прийняти необхідні заходи для їх управління.

Таблиця 4

Оцінка показників Індекс ризику корупції України (прогноз корупційних ризиків) за 2013–2023 рр.

Компоненти	2013 рік	2023 рік	Результат
Прозорість бюджету	7.42	8.4	незначні зміни
Судова незалежність	3.27	4.08	незначні зміни
Свобода преси	6.69	6.51	незначні зміни
Електронне громадянство	3.24	5.39	позитивні зміни
Онлайн-сервіси	4.82	8.33	позитивні зміни

Джерело: [6]

Такі показники для України за останнє десятиріччя вказують на позитивні тенденції у розвитку електронного управління та доступу до інформації для громадян, проте визначають незначні зміни спостерігаються у сфері прозорості бюджету, судової незалежності та свободи преси. Такі результати свід-

чать про ризики, які потребують уваги при розробці стратегій боротьби з корупцією.

В Україні на рівні держави оцінку рівня корупції серед влади, бізнесу та населення покладено на Національне агентство з питань запобігання корупції [10]. Щороку агентство визначає індекс сприйняття корупції серед населення та бізнесу (рис. 3), що дає змоги визначити напрями та розробити стратегії подолання корупції у тих сферах у яких визначено найбільший індекс.

Отже, зведена аналітика цих індикаторів свідчить про те, що в Україні існують прогалини в доступності та прозорості бюджетних процесів для громадськості. У той же час варто зауважити, що існують деякі зрушення у запровадженні механізму контролю та нагляду органами влади. Однак, необхідно активніше залучати громадськість до бюджетного процесу та забезпечити більшу прозорість у роботі державних структур, щоб збільшити рівень довіри громадян до управління фінансовими ресурсами країни.

Також, на нашу думку, варто визначити напрями мінімізації рівня корупції в Україні шляхом удосконалення нормативно-правової бази у сфері виявлення та протидії корупції та легалізації коштів отриманих незаконним шляхом, розробка ефективної та дієвої антикорупційної стратегії України (спільно з міжнародними організаціями та враховуючи сучасний воєнний стан та майбутній післявоєнний період), долучати українські підприємства до програми фінансового моніторингу у сфері співпраці з протидії корупції та легалізації коштів отриманих незаконним шляхом, посилювати відповідальність за порушення корупційного законодавства та законодавства у сфері протидії відмивання коштів отриманих злочинним шляхом, боротьбі з фінансуванням тероризму та розповсюдження зброї масового знищення. Такі напрями визначають майбутні дослідження у сфері запобігання корупції в Україні, покращення індикаторів та рівні довіри в процесі євроінтеграції.

Загалом, окреслені індикатори оцінки рівня корупції України і надають можливість отримати об'єктивну оцінку рівня корупції та динаміки її зміни в глобальному контексті.

Рис. 3. Індекс сприйняття поширеності корупції в окремих сферах у розрізі бізнесу і населення за 2023 рік

Джерело: складено автором за даними [10]

Висновки. Україна активно використовує різноманітні індекси та аналітичні інструменти для боротьби з корупцією. Такі індекси, як Індекс сприйняття корупції, Глобальний барометр корупції, Індикатори управління світового банку, Індекс ризику корупції та інші дозволяють проводити систематичний аналіз рівня корупції та масштабів нелегальних фінансових потоків. Використання цих інструментів допомагає визначити тенденції корупції як у публічному секторі, так і серед населення, і є основою для розробки стратегій та політик зменшення цих негативних явищ у всьому світі.

Результати оцінки індикаторів рівня корупції в Україні демонструють певний прогрес у боротьбі з корупцією, проте ризики в цій сфері залишаються високими. Необхідно не лише приймати нові антикорупційні закони у взаємозв'язку з правовими нормами у системі протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, але й ефективно їх реалізовувати, забезпечуючи прозорість та відповідальність у діяльності державних. Крім того,

важливо залучати громадськість, бізнес та міжнародні організації до спільної боротьби з корупцією, щоб забезпечити сталість та успішність реформ.

Ефективність боротьби з корупцією доцільно підвищувати завдяки впровадженню найкращих практик міжнародних організацій та інших країн щодо використання аналітичних інструментів у протидії корупції. Для цього необхідно адаптувати кращі практики, створювати міжнародне співробітництво для обміну досвідом та кращими практиками у сфері протидії корупції, розробляти та впроваджувати програми навчання та підвищення кваліфікації для фахівців, які займаються аналітикою та протидією корупції, проводити постійну підтримку наукових досліджень, спрямованих на вдосконалення аналітичних інструментів та методів у протидії корупції, залучати міжнародні фінансові та технічні ресурси для реалізації проєктів з розвитку та впровадження аналітичних інструментів у сфері боротьби з корупцією.

Список використаних джерел:

1. Гречанюк Р. Національні антикорупційні стратегії в системі запобігання корупції України. *Актуальні проблеми правознавства*. 2019. № 3. С. 29–35.
2. Звіт «Люди та корупція: Європа та Центральна Азія». URL: <https://www.transparency.org/en/gcb/europe-and-central-asia/europe-central-asia-2016>

3. Кікалішвілі М.В. Стратегія й тактика протидії корупційній злочинності в Україні : монографія. ВД «Гельветика», 2020. 415 с.
4. Марушко Н.С., Воляник Г.М. Нелегальні фінансові потоки: базові дефініції та класифікація. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2023. № 33.2. С. 60–66.
5. Офіційна сторінка Світового банку. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/worldwide-governance-indicators/interactive-data-access>
6. Офіційна сторінка Corruption Risk Index. URL: <https://www.countryrisk.io/>
7. Офіційна сторінка Open Budget Index. URL: <https://internationalbudget.org/open-budget-survey/country-results/2021/ukraine>
8. Офіційна сторінка Rule of Law Index. URL: <https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/WJP-INDEX-21.pdf>
9. Офіційна сторінка Transparency International. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2023/index/ukr>
10. Офіційна сторінка Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://nazk.gov.ua/>
11. Сержанов В.В., Дяченко Т.А., Абрамов Ф.В. Корупція, неефективні інститути та європейська інтеграція. *Вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2022. № 44. С. 90–95.
12. Шевченко Н., Копитко М., Мігус І. Напрями зниження рівня корупції в Україні в умовах кризових явищ та підвищення необхідності легалізації доходів. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2023. № 2 (70). С. 21–28.
13. Яковенко Г.Б. Вимірювання рівня корупції: можливості сучасного етапу. *Актуальні проблеми державного управління : збірник наукових праць Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України*. 2018. Вип. 4 (44). С. 169–174.

References:

1. Hrechanyuk R. (2019) National Anti-Corruption Strategies in the Corruption Prevention System of Ukraine. *Actual Problems of Jurisprudence*, no. 3, pp. 29–35.
2. Report "People and Corruption: Europe and Central Asia" (2016). Available at: <https://www.transparency.org/en/gcb/europe-and-central-asia/europe-central-asia-2016>
3. Kikalishvili M. V. (2020) Strategy and Tactics of Combating Corruption in Ukraine: Monograph. PH "Helvetika".
4. Marushko N. S., & Volyanik G. M. (2023) Illegal Financial Flows: Basic Definitions and Classification. *Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine*, no. 33.2, pp. 60–66.
5. World Bank (n.d.). Official page of the World Bank. Available at: <https://www.worldbank.org/en/publication/worldwide-governance-indicators/interactive-data-access>
6. Corruption Risk Index Official Page. Available at: <https://www.countryrisk.io/>
7. Open Budget Index Official Page. Available at: <https://internationalbudget.org/open-budget-survey/country-results/2021/ukraine>
8. Rule of Law Index Official Page. Available at: <https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/WJP-INDEX-21.pdf>
9. Transparency International Official Page. Available at: <https://www.transparency.org/en/cpi/2023/index/ukr>
10. National Agency on Corruption Prevention Official Page. Available at: <https://nazk.gov.ua/>
11. Sergianov V. V., Dyachenko T. A., & Abramov F. V. (2022) Corruption, Ineffective Institutions, and European Integration. *Bulletin of Uzhhorod National University. Series: International Economic Relations and World Economy*, no. (44), pp. 90–95.
12. Shevchenko N., Kopitko M., & Migus I. (2023) Directions for reducing the level of corruption in Ukraine amid crisis phenomena and the increasing need for income legalization. *Scientific Notes of the University "KROK"*, no. 2 (70), pp. 21–28.
13. Yakovenko G. B. (2018) Measuring the Level of Corruption: Opportunities of the Modern Stage. *Actual Problems of Public Administration: Collection of Scientific Papers of the Odessa Regional Institute of Public Administration of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine*, vol. 4 (44), pp. 169–174.

Стаття надійшла до редакції 11.03.2024